

بزه دیدگان جرایم جنسی زنان و راهکارهای کیفری و غیر کیفری

مؤلف:

نجمه احمدی پور نظری

(کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۷

سپاس از اساتید گرامی
جناب آقای دکتر محسن رحمانی تبار و جناب آقای
دکتر بهروز جوانمرد
به دلیل یاریها و راهنمایی های بی چشمداشت ایشان
که بسیاری از سختی ها را برایم آسان نمودند.

سرشناسه	: احمدی پور نظری، نجمه، ۱۳۷۰ -
عنوان و نام پدیدآور	: بزهدیدگان جرایم جنسی زنان و راهکارهای کیفری و غیر کیفری / مولف نجمه احمدی پور نظری.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۶۰ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۴۵-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: قربانیان سوءاستفاده جنسی -- وضع حقوقی و قوانین
موضوع	: Sexual abuse victims -- Legal status, laws, etc
موضوع	: قربانیان سوءاستفاده جنسی -- وضع حقوقی و قوانین -- ایران
موضوع	: Sexual abuse victims -- Legal status, laws, etc. -- Iran
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶۵۵۷۲K ۴ب۳الف/
...	: ۰۸۰۴۶۳۴۸

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

بزه دیدگان جرایم جنسی زنان و راهکارهای کیفی و غیر کیفی

مؤلف: نجمه احمدی پور نظری

ناشر: انتشارات آوای نور

چاپ: اول ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۴۵-۴

قیمت ۱۴۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

تقدیم به پدرم
که سایه مهربانیش سایه سار زندگیم می باشد، او که
اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم
تسهیل نمود.

فهرست مطالب

پیشگفتار	۹
مقدمه	۱۱
فصل نخست: جرم و بزه دیده شناسی و اقسام آن	Error! Bookmark not defined.
گفتار نخست: جرم و عناصر تشکیل دهنده آن	Error! Bookmark not defined.
الف: پیشگیری اصلاحی	Error! Bookmark not defined.
ب: پیشگیری وضعی	Error! Bookmark not defined.
عنصر مادی	Error! Bookmark not defined.
عنصر معنوی	Error! Bookmark not defined.
عنصر قانونی	Error! Bookmark not defined.
گفتار دوم: بزه دیده شناسی	Error! Bookmark not defined.
بخش نخست: بزه دیده شناسی و انواع آن	Error! Bookmark not defined.
انواع بزه دیده شناسی	Error! Bookmark not defined.
بخش دوم: جرم تجاوز به عنف	Error! Bookmark not defined.
شخصیت بزه دیده	Error! Bookmark not defined.
بخش سوم: بزه دیدگی زنان	Error! Bookmark not defined.
بخش چهارم: زنان بزه دیده و حمایت‌ها	Error! Bookmark not defined.
تجاوز به عنف	Error! Bookmark not defined.
بخش پنجم: حمایت‌ها از بزه دیدگان	Error! Bookmark not defined.
بزه دیدگان و نظام قضایی	Error! Bookmark not defined.
زنان بزه دیده جنسی و عدالت قضایی	Error! Bookmark not defined.
فصل دوم: عوامل موثر بر بزه دیدگی زنان	Error! Bookmark not defined.
گفتار نخست: خشونت جنسی و انواع آن	Error! Bookmark not defined.
انواع خشونت جنسی	Error! Bookmark not defined.
گفتار دوم: رویکردهای ناظر بر بزه دیدگی زنان	Error! Bookmark not defined.
۱- بزه به مثابه رکن قانونی	Error! Bookmark not defined.
۲- بزه به مثابه رکن مادی	Error! Bookmark not defined.
۳- بزه به مثابه رکن روانی	Error! Bookmark not defined.
بزه جنسی از منظر اسلام	Error! Bookmark not defined.

Error! Bookmark not defined. بزه دیده و بزه کار
Error! Bookmark not defined. معیارهای آسیب پذیری
Error! Bookmark not defined. تاثیر فیلم و عکس‌های هرزه‌نگارانه در ایجاد بزه و تجاوز به عنف
Error! Bookmark not defined. گفتار سوم: عوامل مؤثر بر بزه‌دیدگی زنان
Error! Bookmark not defined. ۱- عوامل بروز جرایم جنسی به عنف
Error! Bookmark not defined. ۲- عوامل شخصی (مستقیم)
Error! Bookmark not defined. ۳- عوامل اجتماعی و فرهنگی (غیرمستقیم)
Error! Bookmark not defined. ناهنجاری‌های اخلاقی و ضعف تقیدات دینی در جامعه
Error! Bookmark not defined. فصل سوم: راهکارهای کیفری در جهت حمایت از بزه دیدگان جرایم جنسی زنان
Error! Bookmark not defined. گفتار نخست: حمایت کیفری از زنان بزه دیده در حقوقی کیفری ایران
Error! Bookmark not defined. ۱- قتل زنان
Error! Bookmark not defined. ۲- قطع عضو و جرح زنان
Error! Bookmark not defined. گفتار دوم: امکان «بزه‌دیده‌زایی» قانون کیفری
Error! Bookmark not defined. نظریه‌های جرم‌شناختی و سازوکارهای تقنینی راجع به حمایت کیفری افتراقی از زنان
Error! Bookmark not defined. بزه دیدگان در فرآیند عدالت جزایی
Error! Bookmark not defined. حمایت و خدمات برای بزه دیدگان
Error! Bookmark not defined. گفتار چهارم: زنان بزه دیده در نظام حقوقی ایران و دیگر کشورها
Error! Bookmark not defined. فصل چهارم: راهکارهای غیرکیفری در جهت حمایت از بزه دیدگان جرایم جنسی زنان
Error! Bookmark not defined. گفتار نخست: راههای پیشگیری از بزهکاری و حمایت‌های روان‌شناسی و روان‌شناختی
Error! Bookmark not defined. پیشگیری اصلاحی (اجتماعی)
Error! Bookmark not defined. حل نابسامانی‌های اقتصادی و اجتماعی
Error! Bookmark not defined. نقش تربیتی خانواده و ازدواج
Error! Bookmark not defined. گسترش ارزشهای اخلاقی و دینی و مبارزه با ناهنجاری‌های فرهنگی
Error! Bookmark not defined. پیشگیری وضعی
Error! Bookmark not defined. گفتار دوم: حمایت روان‌پزشکی و روان‌شناختی از بزه دیدگان و نظام عدالت کیفری ایران
Error! Bookmark not defined. انواع تجاوز
Error! Bookmark not defined. شگردهای متجاوزین
Error! Bookmark not defined. نظام کیفری ایران و حمایت از زنان بزه‌دیده
Error! Bookmark not defined. حمایت‌های بهداشتی درمانی
Error! Bookmark not defined. خانوده درمانی
Error! Bookmark not defined. جامعه درمانی

Error! Bookmark not defined.	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادات
Error! Bookmark not defined.	نتیجه گیری
Error! Bookmark not defined.	پیشنهادات
Error! Bookmark not defined.	منابع و مأخذ
Error! Bookmark not defined.	فهرست منابع فارسی
Error! Bookmark not defined.	فهرست منابع انگلیسی

پیشگفتار

جهان مدرن با تمام مواهب زندگی راحت تر و دلپذیرترش، کماکان جهانی است پر از تناقض ها و پیچیدگی های حل ناشدنی. صنعتی شدن جوامع، گسترش شکاف طبقاتی و فقر، نبود سیستم های مدیریتی صحیح، عدم بهداشت مناسب و نیز عدم دسترسی به خانه و بسیاری چیزهای دیگر، باعث به وجود آمدن آسیب های اجتماعی جبران ناپذیری بر پیکر جامعه شده است. یکی از این آسیب ها، مساله ی خشونت جنسی علیه زنان و تجاوز و اذیت و آزار عمدی و همه گیر آنان در محیط های مختلف، اعم از کار و محله و اجتماع و خیابان و ... می باشد. تجاوز به عنف چه در حقوق کیفری ایران و چه در عرف اجتماعی عملی ناپسند و مستوجب کیفری سخت است. اما در این میان زنان آسیب دیده از این نوع خشونت جنسی، نه تنها از حمایت های قانونی لازم برخوردار نیستند، بلکه به جهت حضور در خانواده و اجتماع با بحران هویتی روبرو می شوند. بنابراین مساله ارائه راهکارهایی در جهت حمایت های کیفری و غیر کیفری نظیر حمایت های روانپزشکی و روانشناختی از این زنان قربانی سوءاستفاده جنسی، بایستی در اولویت قانون و مجامع پیگیر حقوق زنان قرار بگیرد.

از این رو، در مطالب حاضر، برآنیم تا ضمن بازشناسی مساله ی خشونت های جنسی در قانون کیفری ایران و رویکردهای ناظر به بزه دیدگی زنان، به مساله حمایت های کیفری و غیر کیفری و راهکارهای ناظر به این حمایت ها از زنان بزه دیده جنسی بپردازیم.

مقدمه

گسترش جرایم جنسی در جوامع معاصر که ارتکاب آن در موارد متعددی با عنف و اکراه همراه است، به یکی از بحران‌های اجتماعی عصر حاضر تبدیل شده است. موضوعی که می‌تواند پیامدهای اجتماعی و گاه بهداشتی ناگواری به همراه داشته باشد.

در اغلب موارد قربانیان این گونه از جرایم به دلیل تعرض به تمامیت جسمانی آنها در معرض آسیب‌های شدید جسمانی و آثار سوءروانی و حیثیتی قرار می‌گیرند؛ امری که در گروه‌های آسیب‌پذیر همچون کودکان و زنان به مراتب بیشتر از سایر گروه‌ها قابل مشاهده است. بنابر تحقیقات انجام شده، در اغلب موارد زنان قربانی تجاوز به اختلال استرسی پس از حادثه (PTSD)^۱ و یا افسردگی شدید دچار می‌شوند و درصد قابل توجهی از این زنان نیز اقدام به خودکشی می‌نمایند. از این رو، زنان قربانی تجاوز به عنف و اکراه، به واسطه شدت جرم ارتكابی شایسته بهره‌مندی از انواع حمایت‌های اجتماعی، کیفری، پزشکی، روانپزشکی و روانشناختی ... می‌باشند.

اگرچه در قوانین جزایی ایران شاهد جرم‌انگاری تجاوز به عنف در قالب زنا یا به عنف هستیم و قانونگذار مجازات زنا یا به عنف و اکراه از سوی زانی را موجب اعدام زانی قلمداد کرده (بند ۲۲۴ ماده ۱۳۹۲)، لیکن در خصوص بزه‌دیده (زانیه) و حمایت‌های ضروری از آن ساکت است. در واقع رویکرد قانونگذار همچون بسیاری دیگر از جرایم، تنها معطوف به اعمال کیفر در خصوص مرتکب جرم است. حال این سؤال مطرح است که آیا در نظام حقوقی ایران راهی برای حمایت غیرکیفری از زنان بزه دیده جنسی وجود دارد؟ فارغ از پاسخ منفی یا مثبت به سؤال فوق، باید اذعان داشت که توجه ویژه به انواع حمایت‌های پزشکی و روانپزشکی و روانشناختی برای کاهش انواع اختلالات جسمی و روانی که برای قربانی ایجاد شده و تلاش برای درمان مؤثر وی جهت بازگشت به اجتماع، از جمله راهکارهایی است که می‌توان در این زمینه پیشنهاد کرد. به عنوان مثال، روان‌درمانی به صورت درمان حمایتی می‌تواند از طریق فراهم‌آوردن حمایت و ایجاد احساس کارآمدی فردی، یک منبع قوی برای فردی که دچار پریشانی و افسردگی شده است، ایجاد نماید. همچنین می‌توان از شرکت فرد قربانی در گروه‌های درمانی جهت بهبودی استفاده کرد. گروه‌های درمانی به اعضای خود کمک می‌کنند که دریابند چرا و چگونه به آن صورت رفتار می‌کرده‌اند؛ گروه‌های خودیاری با فراهم‌آوردن آموزش و حمایت، تقلیل احساس از خودبیگانگی و تأکید بر احساس تعلق، توان

^۱. Post-Traumatic Stress Disorder (PTSD)

دست کشیدن قربانی از الگوهای رفتار نامطلوب را افزایش داه و زمینه تغییرات در سبک زندگی قربانیان تجاوز به عنف را فراهم می‌آورد.

لذا، کتاب حاضر ضمن بررسی ظرفیت‌های حقوقی موجود در این زمینه، درصدد بررسی خلأها، آسیب‌شناسی حقوقی و ارائه راهکارهای مناسب در جهت تبیین حمایت‌های کیفری و غیرکیفری خواهد بود.